

ΕΛΙΔΕΚ.
Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας

Περιγραφή Χρηματοδοτούμενου Ερευνητικού Έργου
2η Προκήρυξη Ερευνητικών Έργων ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. για την
ενίσχυση Μεταδιδακτορικών Ερευνητών/τριών

Τίτλος Ερευνητικού Έργου: Ανταγωνιστικοί Εξοπλισμοί και Ένοπλες Αντιπαραθέσεις: Η Περίπτωση της Ελλάδας και της Τουρκίας από το 1833 έως σήμερα

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Δρ Ιωάννης Νιούτσικος

Φιλικός προς τον αναγνώστη τίτλος: ARCADE

Επιστημονική Περιοχή: Κοινωνικές Επιστήμες

Φορέας Προέλευσης και Χώρα: Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Ελλάδα

Φορέας Υποδοχής: Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Συνεργαζόμενος Φορέας: Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα

The Sir Michael Howard Centre for the History of War, King's College London, Λονδίνο

Ποσό Χρηματοδότησης: €131,182.00

Διάρκεια Χρηματοδότησης: 30 μήνες

Σύνοψη Ερευνητικού Έργου

Στις μέρες μας, μπορούμε να παρατηρήσουμε μια σημαντική αύξηση στον ανταγωνισμό των εξοπλισμών παγκοσμίως. Καθώς οι ανταγωνιστικοί εξοπλισμοί συνδέονται με την κλιμάκωση των αντιπαραθέσεων σε πόλεμο, οι πρόσφατες αυτές εξελίξεις καθιστούν επιτακτική την ακαδημαϊκή μελέτη για τις αιτίες που οδηγούν σε κούρσες εξοπλισμών και τα αποτελέσματά τους. Εντούτοις, η μελέτη του φαινομένου είναι διασπασμένη μεταξύ των ποσοτικών και των ποιοτικών προσεγγίσεων. Οι πρώτες, εστιάζουν στο εάν οι κούρσες εξοπλισμών συνδέονται με τον πόλεμο, όμως αντιμετωπίζουν έλλειψη αξιόπιστων δεδομένων. Από την άλλη μεριά, οι ποιοτικές μελέτες δεν συμφωνούν στο εάν οι κούρσες εξοπλισμών αποτελούν απειλές για τη διεθνή ειρήνη, και αδυνατούν να εξηγήσουν γιατί κάποιες κούρσες οδηγούν σε πόλεμο, ενώ άλλες ξεθυμαίνουν. Η παρούσα μελέτη θα υπερβεί αυτό το επιστημονικό αδιέξοδο, προτείνοντας την πρώτη διεπιστημονική προσέγγιση στο ζήτημα των ανταγωνιστικών εξοπλισμών. Συγκεκριμένα, το ερευνητικό έργο σκοπεύει να εξετάσει τη σύγχρονη ελληνική και τουρκική ιστορία από το 1833 προκειμένου να εντοπίσει τους εξωτερικούς και εσωτερικούς παράγοντες που γεννούν και τροφοδοτούν τις κούρσες εξοπλισμών, και να εξηγήσει τη σχέση μεταξύ εξοπλισμών και ενόπλων αντιπαραθέσεων. Οι δύο αυτές χώρες επελέγησαν ως περιπτώσεις η μελέτη των οποίων έχει αγνοηθεί από την ακαδημαϊκή βιβλιογραφία, ως χώρες με πολυετή ανάμιξη σε ανταγωνιστικούς εξοπλισμούς, λόγω της συμμετοχής τους σε συγκρούσεις που ακολούθησαν ανταγωνιστικούς εξοπλισμούς, και τέλος, ως χώρες με πληθώρα παραγόντων που επηρεάζουν την απόκτηση οπλισμού. Η ερευνητική μεθοδολογία αποτελεί ένα συνδυασμό ποιοτικής και ποσοτικής ανάλυσης, και εφαρμόζει τα αναλυτικά εργαλεία της ιστορίας, της πολιτικής επιστήμης, των οικονομικών και της στατιστικής. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα προωθηθούν μέσω της δημοσίευσης επιστημονικών άρθρων, μέσω της διοργάνωσης εργαστηρίων και ομιλιών, και τέλος, το έργο θα δημιουργήσει την πρώτη ψηφιακή βάση δεδομένων σχετικά με τους εξοπλισμούς στην Ελλάδα.

Πρωτοτυπία του Ερευνητικού Έργου

Παρά την πληθώρα μελετών πάνω στις κούρσες εξοπλισμών, δεν υπάρχει ομοφωνία πάνω στην συσχέτισή τους με τον πόλεμο, ενώ η βιβλιογραφία, με το να εστιάζει αποκλειστικά είτε στους εσωτερικούς είτε στους εξωτερικούς παράγοντες που γεννούν και διατηρούν τις κούρσες εξοπλισμών, συνιστά αντικρουόμενες πολιτικές. Επιπρόσθετα, η μελέτη του φαινομένου των ανταγωνιστικών εξοπλισμών υποφέρει από τον διαχωρισμό μεταξύ των ποσοτικών και των ποιοτικών προσεγγίσεων. Οι πρώτες εστιάζουν στο εάν οι κούρσες εξοπλισμών σχετίζονται με τον πόλεμο, και πάσχουν από έλλειψη αξιόπιστων δεδομένων. Από την άλλη μεριά, οι ποιοτικές μελέτες δεν συμφωνούν για το εάν οι κούρσες εξοπλισμών αποτελούν απειλές για τη διεθνή ειρήνη, και αποτυγχάνουν να εξηγήσουν γιατί κάποιες από τις κούρσες εξοπλισμών οδηγούν σε πόλεμο ενώ άλλες ξεθυμαίνουν. Το παρόν έργο αποπειράται να υπερβεί αυτό το επιστημονικό αδιέξοδο προτείνοντας την πρώτη διεπιστημονική προσέγγιση στο θέμα των ανταγωνιστικών εξοπλισμών προκειμένου να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ των ποσοτικών και ποιοτικών μελετών. Το παράδειγμα στο οποίο επικεντρώνεται το έργο είναι οι ανταγωνιστικοί εξοπλισμοί μεταξύ της σύγχρονης Ελλάδας και της Τουρκίας, μία περίπτωση η οποία έχει σχεδόν αγνοηθεί από την ακαδημαϊκή βιβλιογραφία των ανταγωνιστικών εξοπλισμών. Πράγματι, το έργο στοχεύει στο να προσφέρει μία εξονυχιστική ανάλυση της εξέλιξης των ελληνοτουρκικών ανταγωνιστικών εξοπλισμών, των αιτιών τους, και τη συσχέτισή τους με τις διεθνείς συγκρούσεις μέσω του συνδυασμού των μεθοδολογικών εργαλείων της ιστορίας, της πολιτικής επιστήμης, των οικονομικών και της στατιστικής. Ένα ακόμη καινοτόμο χαρακτηριστικό είναι η δημιουργία από την ερευνητική ομάδα της πρώτης ψηφιακής βάσης δεδομένων σχετικά με την απόκτηση εξοπλισμών από την Ελλάδα και την Τουρκία. Τέλος, σε αντίθεση με μελέτες τα αποτελέσματα των οποίων παραμένουν περιορισμένα στην ακαδημαϊκή σφαίρα, η ερευνητική ομάδα θα έλθει σε επαφή με λήπτες αποφάσεων, με στελέχη των ενόπλων δυνάμεων, και με το ευρύ κοινό προκειμένου να παρουσιάσει τα αποτελέσματα του έργου. Συνοπτικά, το έργο φιλοδοξεί να επιτύχει επιστημονική καινοτομία με την υπέρβαση των μεθοδολογικών διαχωρισμών του παρελθόντος, και μέσω της παροχής συμπερασμάτων από μία αγνοημένη, αλλά πρωτότυπη, περιπτώσιολογική μελέτη.

Αναμενόμενα αποτελέσματα & Αντίκτυπος του Ερευνητικού Έργου

Η σημασία του συγκεκριμένου θέματος είναι εμφανής από το γεγονός πως οι ανταγωνιστικοί εξοπλισμοί είναι τόσο παλιοί όσο και οι σχέσεις μεταξύ των κρατών. Το πρώτο παράδειγμα εξοπλισμού που ανησύχησε κάποιον αντίπαλο ήταν η κατασκευή των Μακρών Τειχών από την Αθήνα τον 5^ο αιώνα π.Χ. Αυτή η εξέλιξη τροφοδότησε την ανασφάλεια της ανταγωνιστικής πόλεως-κράτους της Σπάρτης, και είχε τεράστια επιρροή στις σχέσεις μεταξύ των δύο πόλεων και στο ξέσπασμα του Πελοποννησιακού Πολέμου. Σε γενικές γραμμές, οι κούρσες εξοπλισμών αποτελούν ένα τόσο σημαντικό παράγοντα για την ασφάλεια των κρατών, που η μελέτη τους αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του αντικειμένου των διεθνών σχέσεων. Επιπλέον, οι επενδύσεις σε εξοπλισμούς απορροφούν ένα τεράστιο ποσοστό των πόρων ενός κράτους, επιβαρύνοντας την ανθρώπινη, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Ακόμη περισσότερο, οι κούρσες εξοπλισμών έχουν συσχετιστεί με το ξέσπασμα ενόπλων συγκρούσεων, θέτωντας την ειρήνη σε κίνδυνο. Παρά την πλήθώρα μελετών πάνω στις κούρσες εξοπλισμών, δεν υπάρχει ομοφωνία σχετικά με τη συσχέτισή τους με τον πόλεμο. Επιπρόσθετα, η βιβλιογραφία εστιάζει αποκλειστικά είτε σε εσωτερικούς είτε σε εξωτερικούς παράγοντες και συνιστά αντικρουόμενες πολιτικές. Αυτή η έλλειψη κατανόησης του φαινομένου είναι ακόμη πιο ανησυχητική στις μέρες μας, όπου οι εξοπλιστικές δαπάνες βρίσκονται σε άνοδο παγκοσμίως. Στην Ασία, το Ιράν και η Σαουδική Αραβία έχουν εμπλακεί σε μία κούρσα συμβατικών εξοπλισμών. Μια διαδικασία ανταγωνιστικών εξοπλισμών βρίσκεται σε πλήρη ανάπτυξη στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας. Κούρσες εξοπλισμών έχουν κάνει την εμφάνισή τους και στην Ευρώπη. Τα πρόσφατα γεγονότα στην Ουκρανία αναζοπύρωσαν τους ανταγωνιστικούς εξοπλισμούς μεταξύ της Ρωσίας και της Δύσης, ιδιαίτερα όσον αφορά τα κράτη της Βαλτικής. Τέλος, πρόσφατα γεγονότα στην Ανατολική Μεσόγειο έχουν ανανεώσει την απόκτηση εξοπλισμού από την Ελλάδα και την Τουρκία. Όλες αυτές οι εξελίξεις αποτελούν απειλή για την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, και καθιστούν απαραίτητη την μελέτη των αιτιών και των αποτελεσμάτων των ανταγωνιστικών εξοπλισμών. Ο αντίκτυπος που το παρόν έργο φιλοδοξεί να έχει πάνω στην επιστήμη και την κοινωνία αφορά την παροχή συμπερασμάτων σχετικά με τους παράγοντες που οδηγούν σε κούρσες εξοπλισμών, και κατ'επέκταση, σε ένοπλες αντιπαραθέσεις. Επιπλέον, καθώς η απόκτηση αμυντικών εξοπλισμών αποτελεί ένα τεράστιο βάρος για τον κρατικό προϋπολογισμό, η βαθύτερη κατανόηση των ανταγωνιστικών εξοπλισμών μπορεί να συμβάλει στη βέλτιστη κατανομή των κρατικών πόρων. Πράγματι, το έργο θα προσφέρει χρήσιμα συμπεράσματα και προτάσεις για το κράτος και την κοινωνία, και συγκεκριμένα για τους λήπτες αποφάσεων, τους ανώτερους δημοσίους υπαλλήλους, τους αξιωματικούς των ενόπλων δυνάμεων, όσους χαράζουν στρατηγική και τους πολιτικούς μεσαίων και μικρών κρατών. Τέλος, μία πτυχή του έργου με μακροχρόνιο αντίκτυπο θα είναι η δημιουργία μιας βάσης δεδομένων και ειδικευμένων εργαλείων για την συλλογή δεδομένων, τα οποία θα παραμείνουν σε δημόσια χρήση και μετά την ολοκλήρωση του παρόντος έργου.

Η σημασία της χρηματοδότησης

Η παροχή χρηματοδότησης από το ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ μας επιτρέπει να σχηματίσουμε μία ερευνητική ομάδα από νέους ακαδημαϊκούς με αξιοσημείωτες σπουδές στο Ηνωμένο Βασίλειο και τις Ηνωμένες Πολιτείες και οι οποίοι διαθέτουν εξαιρετικές προοπτικές, προκειμένου να διεξάγουμε έρευνα υψηλού επιπέδου στην πατρίδα μας, την Ελλάδα. Επιπλέον, η χρηματική ενίσχυση του ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ μας δίνει τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουμε ένα μεγάλης κλίμακας ερευνητικό έργο που θα παρέχει χρήσιμα συμπεράσματα στην επιστήμη και την κοινωνία. Τέλος, η υποστήριξη του ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ μας επιτρέπει να συνδέσουμε την εξαιρετική έρευνα που διεξάγεται στα ελληνικά πανεπιστήμια με την έρευνα αιχμής που λαμβάνει χώρα στο εξωτερικό μέσω της συνεργασίας με ξένους φορείς, και συμβάλλει στην παραγωγή ερευνητικών συμπερασμάτων με σημαντικό αντίκτυπο σε διεθνές επίπεδο.

ΕΛΙΔΕΚ.
Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Λ. Συγγρού 185 & Σάρδεων 2
ΤΚ. 17121, Νέα Σμύρνη, Ελλάδα
210 64 12 410, 420
communication@elidek.gr
www.elidek.gr